

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suaui Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt IX. Conuentus Ratisponensis, & induciae Religionis Lutheranis
concessae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11642

5532. melioris causæ prosperitatem cuidam Dei voluntati tribuit, qui velit eam firmiter peiori præcellere, religiosè, piè, sapienterque probabilia differit; tamen interdum fallatur ex Philosophi sententia; Quandoque probabilius, esse falsum: id namque nisi esset obnoxium falsitati, non probabile, sed certum foret. Quòd si falli posse satis est, ut quicumque, quantumuis dubitanter, de consilio Diuinæ Prouidentia iudicet, arrogans iure appelletur; appellatur arrogans, quicumque quòd inter Christianos Dei beneficio natus sit, ac religiosè uiuat, ex eo coniecturam ducat, se fuisse sempiternæ felicitati destinatum; contrarium verò arguat de quouis, qui inter Saracenos ortus impiè uiuit: cum in comperto sit, euenire posse ut primus detrudatur ad inferos, alter ad superos euehatur.

C A P V T IX.

*Conuentus Ratisponensis, & induciæ Religionis
Lutheranis concessæ.*

Hanc Heluetiorum concordiam cum libertate mutua Religionis auersati sunt primò Germani, at postea imitati. Atque ut Cæsar Comitibus Ratisponæ, ut supra diximus, à se indicta, comitantibus Pontificis ministris. Scribit * Aleander, se in eo itinere nactum Germanorum animos longè diuersos ab his, qui missus ad Wormatiensem Conuentum Nuntius, fuerat expectatus. Deprehendisse tunc in Lutheranis ingens & hostile odium Romani nominis; nunc in iisdem comitatem æquè ac in Catholicis Plebeculam in urbibus hæreticorum Principum facti pertaxam, quippe quæ re compererat, quòd se à Pontificis obedientia subdlexerat, haud sibi relaxationem libertatis adeptam, sed subiectionem, quasi per tyrannidem, profanæ potestati, & cuiusuis asyli remotionem: similiter ægrè se habentes honestiores ciues urbium liberarum, quòd se cernerent redactos in ordinem à plebis petulantia, nunc proculcare gestientis, quos prius venerabatur. At è diuersis regionum Catholicarum vulgus concepisse aueritatem delibandam eam legum impunitatem, easque bonorum Ecclesiæ rapinas, quas hæreticis inuidebat. Adeò consuetum est homini per opinionem sibi met adversari, dum conditionem suam, quæcumque tandem sit, miseram putat, adeoque miseram facit.

Erat Cæsaris animus, in eo cœtu cunctos Imperij Ordines ad diuini summi ponderis adducere: ad auxilia contra Turcam conferenda, cuius molimina non solum Pannoniæ, sed simul vniuersæ Germaniæ

* In variis
Literis ad
Saluatum,
ac præsertim
14. Martij
anno. 1532.

niæ, ac Reipublicæ Christianæ formidini erant; adeoque, tamquam pro communi causa, à Gallorum Anglorumque Regibus suppliciter efflagitauerat: tum verò, vt Ferdinandus concordibus suffragiis Romanorum Rex agnosceretur: Septemuir namque Saxonix non solum eius electioni neruis omnibus obstiterat, sed irritam deinde denuntiauerat, & cum eo reliqui Lutherani Principes consentiebant. Hac de re comperio Pontificem, quò tutam Imperij successionem pro viribus assereret in eo Principe Catholicæ Fidei studiosissimo, duo edidisse diplomata: horum altero dignitatem Septemuiralem, adeoque ius suffragij ferendi abrogabat Saxoni propter susceptam hæresim; altero, permittebat eidem ferre legitimum suffragium, quantum hæresis obtaret: vtrumque autem ad Cæsarem misisse, quò alterutro vteretur, prout magis ad rem, ac Germanix utilitatem expedire censuisset. Carolus verò, ne animos refricaret, maluerat Saxonem ceptis vtique aduersantem tolerare, quàm iis aperte repugnaturum experiri: & in vtroque domi forisque difficultates haud modicas offendit. Quod ad subsidia spectabat, apertam à Francisco Rege repulsam accepit, affirmante, Germaniam sibi ipsi tuendæ sufficere; & ab Angliæ Rege tacitam, spatium ad deliberandum postulante. Protestantes verò non subsidia solum pernegabant, sed se cum Solimanno conspiraturos minabantur, si quid ipsis molestiæ in negotio conscientiæ infligeretur. Cumulauit etiam ea de re sollicitudinem Sigismundus Poloniæ Rex. Etenim cum Albertus Brandeburgensis, de quo iam meminimus, Prussiam ceu propriam, Ducisque nomine occupasset, quam prius ipse, quòd supremus esset Ordinis Teutonici Magister, possidebat, eamque tamquam Sigismundi, cui vetus quoddam in eam ius tribuebatur, beneficiariam agnosceret; non est veritus Polonus Cæsari per suos Oratores denunciare, si ob eam possessionem Albertus vexaretur, se cum Cæsaris & Imperij hostibus arma sociaturum: quod sonare videbatur cum Turca, hoc est, cum atrocissimo maximeque implacabili ipsius Poloniæ hoste. Adeò vel apud Principes cunctis animi affectionibus, cunctisque malis imminentibus præfens utilitas prædominatur.

3 Ne Ferdinandus Romanorum Rex concorditer agnosceretur, hæreticorum proteruitas vires nocentissimas traxit à duobus Principibus apprime Catholicis, & ex ea familia, quæ in ea hæresum collusione salutis Arcam fabricauit; à Guillelmo inquam ac Ludouico fratribus, Bauriæ Ducibus, tametsi cum Austriacis affinitate coniunctissimis. Quorum minor natu, ius nescio quod in Bohemiam

Pars I.

Kk

hemiam

1532

In libro Archiuij Vaticanij, inscripto, Capitula Clementis.

Litteræ Aleandri ad Sangam ultimo Maij ann. 1532.

Litteræ Aleandri ad Sangam 12. Iulij ann. 1532.

Dux Litteræ Aleandri ad Sangam 4. Martij ann. 1532.

Historia
Concilij
Tridentini
lib. 3.
cap. 9.

1532. hemiam sibi esse opinatus, vterque verò percitus cupidine Cæsare dignitatis in suam familiam reuocandæ, sibi temperare minime potuerunt, quin in ferendo suffragio cum hæreticis coirent.

Cæsar inter has angustias suadere sibi cœpit, necesse iam esse in leuiori malo conuiuere, quò rem Christianam à grauiore subtraheret; misitque clam in Franconiam, vt cum Protestantibus de Religionis induciis vsque ad Concilij celebrationem transigerent, Septemuiros Moguntinum ac Palatinum, probos Catholicos, sed magis de ciuili Germanorum consensione, quam de Religionis vnitatem sollicitos. Moguntinum verò, sacris licet Infulis ac Purpurâ insignem, eius frater Ioachimus, Septemuir Brandeburgensis, tametsi laicus, pietatis studio longè superabat; adeoque non sine rei Catholicæ detrimento contigit, vt Ioachimus nimis serò Ratisponam peruenerit, & post fratris protectionem in Franconiam; cuius vti postea factum improbauit, itidem antea consilium amouisset.

Litteræ A-
leandri ad
Iacobum
Saluiatum
14. Martij
1532.
* Litteræ A-
leandri ad
Sangam
23. Aprilis
1532.

* Litteræ A-
leandri
24. Martij.

* Litteræ A-
leandri ad
Sangam
30. Martij,
& 23. Aprilis
1532.

Quam rem odorati Pontificis administri, de ea conquesti sunt apud Nicolaum Perenottum, Burgundionem, Granuelę dominum, qui ab oppido, quod eius nominis possidebat, cognomentum more Gallorum obtinebat, & loco Cardinalis Gartinaræ demortui, munere magni Cancellarij fungebatur. * Is Catholicæ Fidei studio mirificè flagrabat, quod studium in ipso validius, quòd erat cum summa doctrina coniunctum. Sed rem ipsi dissimulare opus erat, ne sui Principis arcana vulgaret; at balbutiens aiebat, aliquid per viam à Lutheranis iactatum de Religionis induciis vsque ad Concilium fanciendis; nondum tamen quidquam firmatum, neque proinde decretum iri, nisi habitâ, quantum res ferre posset, ratione Fidei Catholicæ, ac Pontificiæ dignitatis, & nisi re cum Pontificis communicatâ. * Sed non ita Ferdinandus, qui certè infra suam magnitudinem ratis, iis vti verbis quæ veritatis non patefactio, sed pallium forent, rem ingenuè Pontificis aperuit: simulque tam adens Fidei Orthodoxæ, ac Pontificiæ dignitatis studium ostendit, vt non modò illi tuendæ sanguinem se deuouere affirmaret, verùm, dum hæc diceret, lacrymas fuderit.

De his cum Cæsare Pontificis administri conquesti, quæ Granuelano protulerant, repetiere: His induciis nihil aliud effici, nisi parietem rimis hiantem dealbari, qui oblitis tunc sanè hiatis, mox ruinam molitur: Hæreticis inducias quouis modo laxari, idem esse ac opportunitatem iis largiri suæ potentia confirmandæ, qui magis insuperabiles redderentur: Palam esse, fraudulenter concordiam vsque ad Concilium ab illis accipi, à quibus iam constabat

repudiari Concilium iis conditionibus, quas Pontifex & Cæsar proposuerant: Iactatas minas vel se adiungendi, vel non obstandi Othomanno, similes esse clamoribus refractarij filij, minitantis patri, adurum se præcipitem è fenestra, ne suos ille corruptos mores coërceat: Eos Principes nec tam amentes esse, nec tam propriae utilitatis oblitos, ut mallent abiecto mitissimo Cæsaris Imperio, iugum intolerabile immanissimi Tyranni subire: Quos ratio communis causæ coniungit, eos tutissimos inter socios numerari: alios polliceri sæpè multa, ac postea deesse; hos, ubi necessitas urgeat, eam opem conferre, quam prius offerre recusauerant.

1532.

7 Cæsar molestè tulit sua consilia patuisse, responditque: Neque missos à se Principes quidquam statuisse, neque potestatem habere quidquam statuendi, sed solum audiendi; quod obesse non poterat: Se consuetum Religionis ac Sedis Apostolicæ studium semper præstiturum, nec quidquam ipsis inconsultis decretum iri. Ea tamen res Pontificis administratos non mediocriter angebat, præsertim increbescente rumore, Protestantes quidquid optauerant impetrasse, & peculiaria quædam satis enormia iactitante. Quare Aleander, quò Cæsarem ab eo consilio dimoueret, significauit illi, Gallix Regem huius rei famà se vehementer offensum ostendisse, & apud Nuntium non sine stomacho & admiratione factum improbasse: * proinde mirum videri, Cæsarem, qui ad eam usque horam summam supra ceteros Principis Religiosi gloriam obtinuerat, nunc æmulatorum suorum obrectationibus aditum patefacere.

* Literæ Aleandri ad Sangam supra citatæ.

Literæ Aleandri ad Salutarum 23. Martij, & ad Sangam 30. anno, 1532.

Adiecit, eadem iactari ab utroque Bauariæ Duce, dehortantibus Pontificem, ne huiusmodi pacificationi assentiretur: eam, ut Imperio ignominiosam detestari, ac profiteri se illi minimè confensuros. Sed contraria voris suis Aleander per hanc significationem perierit: suspicatus enim est Cæsar, eam in suis æmulis ostensionem fucum esse proprij emolumenti, cupientibus ipsum Protestantium dissidiis implicitem, adeoque contra se imbecillioem experiri. Hæc porro suspicio ex eo creuit, quò ferebatur, ab Oratore Gallico Lutheranos ad obdurandum animari, suadente, hac ratione votorum compotes mox futuros. Quam ob rem Cæsar grauius indignatus, Oratori ultionis minas intendit, nisi id sui Principis iussu peractum probasset. Existimauit itaque Cæsar hic è re esse quod vulgò dicitur: Illud optimum esse consilium, quod inimico maxime displicet: præter occultam propensionem innatæ hominis superbix, recusantis eò se flectere, quò se animaduertit arte simulationis induci, ne quis apud se gloriatur, eum per occasionem suis artibus

Kk 2 artibus

1532.
Literæ A-
leandri ad
Sangam,
vlt. Maij
ann. 1532.

artibus irretitum. Sed nihil vehementius rem sollicitavit, quam prelati Venetijs nuntij de formidoloso armorum Solimanni aduersus Germaniam apparatu. Quapropter Carolus, missis iterum Norimbergam, biduo Ratisponâ distantem, memoratis Principibus, egit cum Protestantibus; & re prope concordiam deductâ, quâ staret promissis, cum Legato pactionis capita communicauit. Horum summa erat: Non quidem integram conscientiæ libertatem Lutheranis concedi, vt ipsi petierant, ac euulgauerant; sed solum cessationem quamdam ab Augustano Edicto, cunctisque molestis causâ Religionis inferendis vsque ad futurum Concilium, quod Cæsar à Pontifice sex intra menses indicendum, ac deinde post annum celebrandum curaret: quod si id effici nequisset, Conuentum alium cogendum, in quo hisce negotiis aptè consuleretur.

Administri Pontificis acriter obstitere: neque destitit Alexander rogare Cæsarem, nollet eâ parum honestâ concessione partam sibi Edicto Wormatiensi gloriam apud Christianam Rempublicam omnemque posteros contaminare. Cæsar eo dicto se perstringi ratus, respondit: Fuisse quidem Edictum illud sanctè prudenterque confectum: quod si postmodum reliqui Principes suas partes explefent, se in eas difficultates haud coniectum iri. Pontificios poriter haud culpâ vacare, innuens fortasse Clementis fœdera cum suis amûlis inita, per quæ pecuniâ & viribus emunctus, impar tunc erat Turcarum armis absque Protestantium auxilijs. Quia ad eam exprobrationem propulsandam aiebat, Si post Augustanum Decretum, Concilium tot conditionibus ommissis indictum esset, eò discriminis neutiquam deuentum fuisse. Quamquam, vt à nobis ostensum, conditio desiderata solum erat Galliæ Regis consensio, sine qua Oecumenica Synodus cum fructu celebrari non poterat: & hanc ipsam conditionem Clemens Caroli iudicio permiserat. Itaque coactum se Cæsar putauit ad eam ineundam concordiam; sed studuit eius speciem minùs piam gemino religiofo temperamento cohonestare.

* Totum id
exat in li-
bro Archiuij
Vaticani, in
scripto, *Acta
Conuentus
Ratisponæ
celebrati, &
alia quadam
visu digna,*
ann. 1532.

Alterum fuit, * vt exposuimus, integram libertatem Lutheranis haud indulgeri, sed solum vsque ad Concilium intra sesquiannum habendum; eoque non habito, vsque ad alium Conuentum: ad eoque potestatem sibi non ademerat, vbi ex iis angustus emerisset, illos ad seruanda priora Edicta, sopita quidem, sed non extincta, compellendi. Verum huic concessioni non minùs Imperij Ordines aduersati quàm Pontificij Administri. Reiecerunt illi sæpius propositas inducias cum Lutheranis, reclamantes, sinceræ Germani-

rum Religioni eas refragari: utcumque forent, non esse absque Romano Pontificis auctoritate statuendas: in illis nec efficaciter nec diu profuturum inesse remedium curandis nationis vulneribus, quin magis vlcerosa magisque insanabilia ea redditurum. Idcirco iteratis reclamationibus efflagitabant, ut Lutheranae Confessionis confutatio, Augustæ approbata, in lucem ederetur, omnesque cogentur ad illius præscriptum Fidem & opera conformare. De hac Ordinum Imperij mente, quæ Pontificiæ auctoritati tantum decoris affundit, quippe totius Germaniæ testimonio confirmatæ, tametsi tunc Pontifici haud benè affectæ, ut paulò post constabit, quæque simul ostendit, illud Cæsaris consilium improbatum fuisse non à solis Romanarum partium studiosis ex utilitate priuata, ne verbum quidem Suauis, qui tamen eam ignorare non poterat, cum in Actis illius Conuentus disertè haberetur.

10 Alterum temperamentum fuit de re minùs quidem graui, sed maioris contentionis, non hæreticis modò, sed Catholicis, in Conuentu; cum is de Cæsare, & acriùs de Pontifice quereretur, quòd nondum Concilium indictum fuisset, ab omnibus, sicuti diximus, expectatum: ut in morbis grauissimis vsuuenit, sanitatis vim in ea credi medicina sitam quæ prætermissa. Quapropter Decretum designauerant de cogendo omnino Concilio Oecumenico; & ubi Pontifex tergiversaretur, uti Cæsar potestate Cæsareâ id conuocaret, vel certe peculiaris nationis Germanicæ Synodus haberetur. Hoc postremum ab in corruptæ mentis hominibus noxium censebatur. Siquidem vel in ea nationis Synodo Lutherani fraude malâ præpollerent, & actum foret de Orthodoxa Fide in Germania, ad eam superbiam erectâ eorum pertinaciâ, ut nullius amplius auctoritate deprimi posset: vel Catholici potiores essent, & hæretici audacter repugnarent, eâ planè ratione, quâ Edictis Cæsaris & Imperij Ordinum repugnabant; cum ibi nec auctoritatem, nec vires vniuersæ Christianæ Reipublicæ sibi infestas, perinde ac in Concilio Oecumenico habituri essent, vnde implacabilior discordia illos peruerteret. Idcirco Cæsar, eo reiecto consilio, noluit vniuersale Concilium cum detrimento Apostolicæ auctoritatis polliceri; adeoque noluit suam fidem obstringere, à se illud coactum iri si Pontifex renuisset. Id tamen solum in se recepit, daturum se operam, ut à Pontifice cogereetur: quod si intra præscriptum à Comitibus tempus ex quacumque causa impetrari non posset, iterum se Comitibus Ordinum Imperij (uti pactæ cum Protestantibus induciæ ferebant) conuocaturum, quò aliquo modo laboranti Germaniæ

Litteræ Alexandri ad Sangam, 22. & 29. Iulij an. 1532.

1532. confuleretur. Priorem cunctationem purgabat Cæsar, ostendem nihil à se diligentia, nihil efficaciam prætermisum, quò publica Germaniæ vota plurimis Comitibus iterata perficeret: sed vna testabatur, neminem pariter in eo de Pontifice iure conqueri posse. Vis enim ille cognouerat à Cæsare, Germaniam adhuc post rationes propositas, ab Episcopo Bertonenſi Nuntio Pontificio ad Concilium dissuadendum adductas, in priori sententia ac voluntate persistere, facile, quod in se erat, rem probasse: sed simul Regis Galliarum consensum postulasse, qui satis patebat quàm non solum opportunus, sed necessarius foret: is verò vt obtineretur, officia Legationesque à Cæsare fuisse impensa; sed nihil cum Gallo aut de modo aut de loco Concilij peractum esse. Hanc Cæsaris testificationem callidè silentio Suauis obuoluit, quandoquidem in eo totus erat, vt culparetur Concilij caderet in Clementem; cum opus omnino sit vel vnus mendacij auctori, veritates innumeras, illius indices, occultare.

Proponebat Cæsar, vt ipsi Imperij Ordines solemnibus legationibus cum à Pontifice, tum à reliquis Christianis Principibus Concilium efflagitarent, cupidus, vt hoc pacto Germani re ipsa experirent eas difficultates, quibus à se narratis fidem abrogabant, adeoque à communibus querimoniis se subtraheret. At illi renuerunt, casati, ea Comitibus non admodum Principibus ac Delegatis videri frequentia, vt nomine totius Imperij, perinde ac deceret, legatio decerneretur: imò conquesti sunt, velle Cæsarem eam se curam leuare, quæ in ipso tamquam in Capite deberet insidere. His Cæsar opposuit: Quando iam ipsi consuerant, satis esse Caput in Comitibus ad faciendum, vt si Pontifex procrastinaret, Concilium Oecumenicum sine Pontificia auctoritate aduocaretur; vel si minus id succederet, peculiaris Germaniæ totius Synodus haberetur, quæ sanctio tam ponderosa, tamque inusitata videbatur; longè facilius posse eodem suffragiorum numero legationem decerni, quæ Concilium celebrandum curaret per consuetam formam, & ab antea actis Conuentibus postulatam: se dum ea proponeret, onus non detrectare, sed coniuncta secum eorum officia percipere, quò plurimorum simul conatus vim obstaculorum amolirentur. Illi tamen vsque repugnarunt, affirmantes, haud futurum pro Cæsaris dignitate, si Principes ei subiecti rem ad Imperium spectantem suo nomine apud externos Reges egissent. Et Cæsar ex aduerso constanter inhaesit promissæ Concilij formæ, quam retulimus: & quamuis ter à Conuentu repulsam passus, immobilis persistit; adeoque tandem illi cessere. Hac

Hac Ordinum pernicia commotus Cæsar spondit, se confisurum, ut intra memoratum temporis spatium Concilium haberetur; quod spatium, tametsi nimis angustum ipsi videretur, ut Cæcus coiret tot difficultatibus obnoxius, & è regionibus adeò locorum intervallo, sed magis adhuc commodorum ratione distantibus; ne tamen animos incenderet, necesse habuit operam suam obstringere illi negotio, quod ultra suam aliorumque potentiam progredi sentiebat.

1532.

- 12 Concordia cum Lutheranis, à qua reliqui hæretici fuerant exclusi, celebri nomine *Pax Norimbergensis* dicta est, ab ea vrbe in qua fuerat inita 13. Iulij, & à Cæsare 2. Augusti confirmata. Mox Protestantes validas opes ad bellum Turcicum subministrarunt, electo copiarum imperatore Septemuiro Palatino. Præcepit insuper Carolus Ordinibus, uti Ferdinandum omnes Regem Romanorum agnoscerent, colerentque: cui rei nihil ab vlllo reclamatum; adeoque id omnes tacite, non tamen aperte ratum habuere, donec postea Cademæ in Bohemiæ oppido, exeunte Iunio anni 1534. confirmata est ab eo *Pax Norimbergensis*. Et Saxo ne tum quidem assensus est; quin deinde contestari non destitit, eam in Ferdinando dignitatem à se neutiquam agnosci. De quibus libro sequenti agetur.

CAPVT X.

Animaduersiones in ea que Suauis differit de huiusmodi concordia.

- 1 **S**uauis dum hæc euenta commemorat, culpam omnem pro suo instituto conicit in Clementem, quòd noluerit cum conditionibus à Lutheranis propositis Concilium celebrare. Inde progreditur ad ea quæ tum Romæ tum foris differebantur; sed tam subdolâ depingit arte, ut quæ à Pontificis studiosis promuntur, falsa vel inuidiosa perstreant; quæ à contrariis, sonent speciosa sophismata; ac postremo sua sensa pronuntiat.
- 2 Ea breuiter expendamus, ne virus neglectum, ab Lectorum oculis ad corda proserpat. *Roma, inquit, crimini dabatur Cæsari, quòd in alienâ messem falcem immisisset; cum singulorum Principum, ac potissimum Cæsaris partes sint, damnatos à Pontifice extirpare. Quinam verò erant Romæ, qui tam ineptè ratiocinarentur? Quo pacto ea duo conueniunt, suo munere non perfungi, & in alienam messem falcem immittere? Hoc postremum tunc verum foret, si Cæsar arrogasset sibi potestatem, Religionis dogma-*